

**UNIVERSITY OF MEDICINE, PHARMACY, SCIENCES AND TECHNOLOGY
IN TÂRGU MUREȘ
THE DOCTORAL SCHOOL OF LETTERS, HUMANITIES AND APPLIED SCIENCES**

ASPECTS OF THE ROMANIAN ROMANTICISM IN A EUROPEAN CONTEXT

PhD SUPERVISOR:
PhD PROFESSOR DORIN ȘTEFĂNESCU

PhD CANDIDATE:
BĂCAN LAURENȚIU-FLORIN

TÂRGU MUREȘ

2021

TABLE OF CONTENTS

ARGUMENT.....	4
I. GENERAL FEATURES OF THE EUROPEAN ROMANTICISM. A TRIPLE CONTEXT	
1.1. Historical context.....	7
1.2. Ideological context.....	10
1.3. Philosophical context.....	14
II. PRE-ROMANTICISM AND ROMANTICISM IN ROMANIAN LITERATURE	
II.1. Romanian Romantic Themes in Common with the European Movement	17
II.2. Specific Themes for Romanian Literature.....	27
II.3. Social-historical background: Similarities and Differences.....	36
III. THE FUNCTION OF THE IMAGE IN GREAT ROMANTIC MYTHS	
Introduction.....	39
III.1. The Myth of Love.....	41
III.2. The Myth of History.....	45
III.3. The Myth of Death.....	50
III.4. The Myth of Nature.....	53
IV. INFLUENCES OF WORLD LITERATURE	
IV.1. The Petrarchism of Gheorghe Asachi.....	57
IV.2. The Lamartinism of Dimitrie Bolintineanu and Vasile Cârlova.....	65
IV.3. The Lyrics of C. Bolliac.....	76
IV.4. Gr. Alexandrescu – Between Voltaire’s Satire and Hugo’s Meditations.....	84
IV.5. I. Heliade Rădulescu and the Grand Utopia.....	98

IV.6. The Poetry of B. P. Hasdeu and Hugo's Forward-Thinking.....	115
IV.7. V. Alecsandri – The Pastel and the Ballad.....	131
V. THE JUNIMEA MODEL AND MIHAI EMINESCU	
V.1. The Influence of German Philosophy on Eminescu's Works.....	145
V.2. Kantian Accents in Eminescu's Poetry.....	155
V.3. Hinduism and Buddhism via Schopenhauer.....	165
V.4. The Fantastic in Eminescu's Prose.....	177
V.5. Love and Meditation in Eminescu's Poetry.....	187
VI. CONCLUSIONS.....	198
THE WORKS' BIBLIOGRAPHY	212
PRIMARY CRITICAL BIBLIOGRAPHY.....	216
SECONDARY CRITICAL BIBLIOGRAPHY.....	219

SUMMARY

As an aesthetic attitude manifested in time in the most varied fields of human activities, Romanticism managed to crystallise an own doctrine in a relatively slow manner and during a period in which society was able to offer favourable contexts for its development and to accept its new epic or lyric forms. The unquestionable capacity to externalise in an artistic manner the human side with everything better, more beautiful and authentic it encompasses follows the path of the development of the European culture, literature and art, exhuming in the literary landscape, from the immensity of sound and colour, its specific and, at the same time, extremely valuable shades.

The thesis's main purpose is to identify and localise the Romanticism literary movement during the specific period of time and the highlighting of Romanian romanticism within the European model, with a maximisation of its performances on a socio-cultural level. Moreover, this point of the thesis attempts to identify elements with a Romanticism specificity, especially from the point of view of imagination, an essential factor in the works of Romanticism followers, in relation with the real existence and with the procedure or means of artistic accomplishment.

Structures in five chapters, followed by a section dedicated to conclusions, the thesis is an effort of individualizing the great representatives of the European Romanticism, in order to observe different common aspects with our literature, the research being meant to offer a well-documented journey, beginning with the German path, as a motor of the movement and concluding with the national path.

Within the first chapter we paid special attention to the contexts during which the Romanticism movement appeared, distinct historical, ideological or philosophical contexts, as well as to its variety of themes. Along the second chapter we identified those Romanian Romantic themes common for the European movement, in parallel with those specific for our literature. Thus, manifested as a movement focused on forward-thinking, feeling, antitheses, the integration of the cosmic or the cultivation of dream and melancholy, one can differentiate here between the influences of the world literature on the works of certain Romanian writers, among which we have remarked in an ascending order Gheorghe Asachi, Dimitrie Bolintineanu, Vasile

Cârlova, Cezar Bolliac, Grigore Alexandrescu, Ion Heliade Rădulescu, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Vasile Alecsandri and, naturally, the last great European Romantic — Mihai Eminescu.

Among the research's goals is also the identification of the elements of creation specific to our Romantics, in relation with those of some European writers, which have had a strong influence on the writing within our borders. Thus, we have analysed Asachi's poem, *Cătră Tîbru* (*Towards River Tiber*), maybe the most representative for the effect which Petrarca had on Asachi's works, where the Romanian writer himself refers to the "harmonious lyre" of Petrarca. At this given moment, we highlighted as common elements for the two poets the appearance of the tender son which awakens the hoard of lovers, the dance of Zeus's daughters – those beautiful thin nymphs, full of grace, the choir of birds, as well as the full belief of the fact that Asachi will forever enjoy a guide on his path while his thought will forever be flying towards the eternal Citadel.

We planned to perform the verification of some theoretical observations on the literary activity of Bolintineanu and Cârlova, two romantics who will manifest an interest for their contemporary epoch, for Romanian-ness in a mythological meaning and for death, seen as either an implacable end of the being, or as the perpetual crossing of civilisations, similar to Lamartine and Hugo, whose purpose was to inflame people and to drive them towards social-national emancipation.

Thus, while Bolintineanu creates in the Romanian poetry of its epoch memorable cavalcades, imprecations and descriptions through the sound and dynamic images through which he experimented the musical value of popular lyrics, Cârlova shows through his debut poem, *Păstorul întristat* (*The Saddened Sheppard*) his Teocritian idyle, already found in Lamartine's poetry – *L'isolement*. Moreover, we captured the Lamartinean *lake* description in a register of an affirmative situation with elevations towards the infinite by Bolintineanu, as well as the unknown accent and the unique atmosphere and manner of speaking about love, nature or aspiration towards the ideal of Cârlova, similar to the profound lyricism of the French Romantic Lamartine, a tender forward-thinker and elegiac at the same time. Given this register, we correlated the protesting poetry of Cezar Bolliac, suggestively found in a work which hides an eternal conflicted, volcanic and fiery soul. We noticed the following poems as being representative for this register – *Sonet la anul 1839* (*Sonnet for the Year 1839*), *Sila* (*The Aversion*), or *Cugetare*

(Thinking), whose importance we tried to highlight within subchapter IV. 3., entitled *Lirica lui C. Bolliac – The Poetry of C. Bolliac*.

It was also during the third chapter where we traced the localisation of Grigore Alexandrescu between Voltaire's satire and Hugo's meditation. We have researched here the lucid side of Alexandrescu's creation, a rational side, with satire accents, visible in satires, epistles or fables and through which the manners of the epoch are highlighted, seen veridical from a critical perspective, social equality, nation unity or social justice. Proving to be a fiery admirer of Voltaire, to which he dedicates some lines in the poem entitled *Epistolă către Voltaire – Epistle to Voltaire*, we tried to highlight the role of the French writer in Alexandrescu's works, especially for the imitative of admitting the sin, for the tendency towards the act of killing, for rejecting penitence or for the tendency for the atheism dominating his entire satire, similar to that of Voltaire. Moreover, we accounted the modern stylistic and prosodic innovations specific to French Pre-Romanticism, namely the nocturnal meditation, the invocation of the glorious path, the melancholy of the separation from friends or native places, as well as the metaphysical sadness, innovations which brought Alexandrescu closer to a great extent to the well-known writer Victor Hugo. We highlighted within this section the forward-thinking spirit of the two writers, which somewhat reflects within the theme of those poems meant to evoke in a poetic manner the origin and evolution of the human society – *Legenda secolelor (The Legend of the Centuries)*, by Victor Hugo, and *Cimitirul (The Cemetery)* by Alexandrescu, respectively. The dream, myth and the exotic of the two works become pretexts of the epic themes of the great Romantic poems.

We believed that Heliade's literary activity is of absolute necessity for our research, whose grand utopia was highlighted in poems such as *Balada Sburătorul (The Ballad of the Flyer)* and *Anatolida sau omul și forțele (Anatolida, or the Man and the Forces)*. Here, the beauty of the descriptions and the emotion depicted by the first thrills of love experimented during adolescence by ingenuous girls and the subsequent attempt to stage in an original manner one of the most important parts from the Bible, *Facerea (The Genesis)*, by relating to the merger of philosophy, religion and politics towards an explicative representation of the occurrence of the cosmic and universal life, represented the proof of Heliade's poetry heading towards an attempt to unite the human with the divine. As a result, we researched within this subchapter the author's attempt to illustrate in a Romantic manner a pre-cosmic reality by using only the resources of the

language, the philosophical knowledge and the own imagination. In this sense, one could notice the fact that in what concerns the spiritual space, Heliade proves to be in an acute and continuous battle against the forces of the obscure, seen as an impediment towards reaching the absolute and the ideal, although classified at a rational level as being utopic. However, we also analysed the ascension of his vision towards the ideas of the utopic and gospel socialism of the epoch and towards the Hegelian philosophy.

Before closing the third chapter dedicated to the analysis of Alecsandri's pastels and ballads, we believed that a fine research of Hugo's forward-thinking found in Hasdeu's poetry to be of use, a writer through which our culture obtains the necessary arguments for facing the European culture, which we did not attempt to copy, but would measure us against it, and therefore we tried to confirm this within this subchapter. Moreover, we also traced the excellency of the skills and the capacity of aiming very high, above normal or possible limits, and the strong nature which make Hasdeu fearless concerning the value of his products.

We noticed here the moment in which Victor Hugo's lyrics from the poetry volume entitled *Ode și poezii diverse* (Different Odes and Poetry) stand as a legacy for the inspiration process which the first had on Hasdeu, the latter practicing a black Romanticism which alternates with a sentimental one and which eventually leads to Hugo's personal suffering. Last but not least, similarly to a true militant of the religious cult, Hasdeu raised an awareness on our people's spiritual chord by means of adopting Hugo's ideology in the name of Christianity.

We dedicated the last part of the third chapter to the great creator of pastels and ballads, Vasile Alecsandri, a poet whose role within the Romanian literature was proven on several occasions along time, until he acquired the rank of a bard of the Romanian poetry. Within this sector we traced the richness and true value of Alecsandri's works, his merits of creating a Universe of harmony and natural cycles of nature, a Universe for which's definition will introduce a new concept, namely that of the pastel, which will give a concrete shape to a tendency existent before in Romanian poetry in the works of Asachi, Bolliac or Alexandrescu. Moreover, we highlighted Alecsandri's talent which propelled him in front of the authors who exploited the feature of the Romanian people and to whom he dedicated his collection of *Poezii populare – People's Poetry*, in order to prove the successful merger of the narrative with direct speech, a fact capable of offering that orality of the text so present and significant for the popular specific.

Being one of the most important European romantics, we dedicated a separate chapter for Eminescu, namely the forth chapter, where a special attention will be paid to his literary activity especially in what concerns the influence on its creation of his contact with the German philosophy. We subsequently followed the extent in which certain discursive forms and means of Kant are present in Eminescu's works, the manner in which they are marked, as well as the origins of Eminescu's philosophical judgements, undoubtedly found in Arthur Schopenhauer's thinking.

As the description of the great misteries of the soul is one of the greatest challenges, Mihai Eminescu's philosophical personality was valued through his capacity of establishing bridges between fundamentally opposing cultures in the first instance, a fact which determined us to select and analyse from the chosen body of works namely Eminescu's tendency for two of the essential religious cultures of the epoch, Hinduism and Buddhism, on the same Schopenhauerean route. In a similar manner, we took over in our analysis the projection of Eminescu's both in his theoretical endeavours and in his prose, where we attempted to reveal that fantastic Universe specific for the glow of the Evening star, a Universe, as previously shown, depicted from the objective reality and populated by simple people, whose romantic feelings cannot be fully satisfied but in love. In order to investigate Eminescu's poetics from the point of view of his spiritual typology, we proceeded to a fine analysis of the dream as a sensible coordinate of his existence in his manner of thinking and feeling. We took into account here certain aspects of the dream, aspects which highlight its functions and role within Eminescu's works: its quality of major theme of the works, of means of access towards the path of the fantastic and occultism or as a manner of understating his own existence and purpose, up to the writer's final conclusion, namely that "life's a dream" in its entirety. We tried to correlate the observations concerning the meaning of the dream in Eminescu's life with those concerning the manner in which, according to Eminescu's vision, the simple, authentic man can cross the bridges of the dream to places where feelings, thoughts and love can acquire. Thus, we analysed Eminescu's onirism in the *Sărmanul Dionis* (Poor Dionis), *Avatarii faraonului Tlâ și Cezara* (*The Avatars of Tlâ Pharaon and Cezara*) novels, *Făt-Frumos din lacrimă* (*Prince Charming*) story, and Moș Iosif (Old Man Iosif), *Umbra mea* (*My Shadow*) and *Archaeus* short stories, merging theoretical and philosophical aspects and highlighting the idea according to which the dream is, for our great

romantic, a manner of descending towards the origins of the world, or of highlighting the incomprehensible.

The last part of the thesis is dedicated to final considerations, following the next points:

- a) Maybe, in an exaggerated manner, national identity and the idea of a national state, respectively, we're built in the core of the romantic current, especially on the German side;
- b) Seen, at the time, as one of the most important historical-cultural events, romanticism was not just a political event, or a conflict of influences, or a starting point for technological, literature or art development, but all these three at the same time;
- c) Accepting just the individuality, the romanticism will, eventually, escape reality through dream or sleep and will pay special attention to human feelings, especially to the ones internally harmonized through sheltering and participating nature;
- d) The key to finding human harmony and happiness is found under the divine commandment of myth, which, if it were to be lost, the elements that constitute the basis of human restfulness would never be restored again;
- e) Both from the Eastern and Western space, from the visions and beliefs of Romanian romantics, one can depict a series of elements which intuitively guide the reader towards reflections from the works of great writers outside the borders of our country, such as Petrarca, Lamartine, Voltaire, Schopenhauer, Hegel or Hugo;
- f) Eminescu will remain a melancholic who will never know earthly love, the drama of his eternal being transposed within the faces of his heroes, who will cross from decision to reflection and from hesitation to melancholy.

It might seem that everything has been told about this epoch, but the attempted academic definitions, the expeditious explanations concerning certain mythical perceptions or the oscillation of the people from that epoch between revolutions and utopias seem insufficient in order to frame it in the rigid yard of certain literary and artistic rules. Real and fantastic, through their melancholies and utopias, the people of that era imposed a new rhythm to society, creating a modern world, reflected by the figures of some elites or urban myths. Romantic Europe had become, probably, an immense puzzle of the landscape and colour revolution.

We chose to research this theme for several reasons. Along the desire of personal development in the field of Philology, especially on the line of literature (a field always of interest for me), there is also the will of developing my own artistic sensibility, which I believe it

has as a main motor the fantasy and the imagination, romantic elements, in the end, merged with a critical spirit able to determine the reader to observe and understand the beauty found in literature and in the harmony of the natural frame.

We used for this present thesis certain bibliographical references, among which I quote mainly the following:

WORKS BIBLIOGRAPHY

Alecsandri, Vasile, *Pasteluri și legende*, Editura Minerva, București, 1973

Asachi, Gheorghe, *Opere: Scrieri în versuri*, vol. I, Editura Hyperion, Craiova, 1991

Dimitrie Bolintineanu, *Florile Bosforului. Legende istorice*, colecția Cartea de acasă, Editura ERC PRESS, București, 2010

Bolliac, Cezar, *Opere*, Ediție, note și bibliografie de Andrei Rusu, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1955

Cîrlova, Vasile, *Ruinurile Târgoviștii*, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1975

Eminescu, Mihai, *Poezii*, antologie alcătuită de Virgiliu Ene, prefată de Zoe Dumitrescu Bușulenga, Editura Albatros, București, 1973

Hasdeu, Bogdan, Petriceicu, *Poezii. Micuța. Ursita*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1960

Victor Hugo, *Legenda secolelor*, antologie, traducere și note de Ionel Marinescu, Editura pentru Literatură, București, 1969

Lamartine, Alphonse, *Opere II*, traducere de Ion Heliade Rădulescu, Editura pentru Literatură, București, 1968

Petrarca, Francesco, *Sonete*, traducere de Lascăr Sebastian, Editura Tineretului, București, 1959

Rădulescu, Ion, Heliade, *Versuri și proză*, Editura Minerva, București, 1972

Voltaire, *Candid sau optimismul*, traducere de Al. Philippide, Editura pentru Literatură Universală, București, 1968

BIBLIOGRAFIE CRITICĂ

Béguin, Albert, *Sufletul romantic și visul*, traducere de Dumitru Țepeneag, Editura Univers, București, 1998

Călinescu, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Minerva, București, 1982

Călinescu, G., *Viața lui Mihai Eminescu*, Editura Litera, Chișinău, 1998

Cornea, Paul, *Originile romantismului românesc*, Editura Minerva, București, 1972

Dumitrescu-Bușulenga, Zoe, *Eminescu și romantismul german*, ediție îngrijită de Dumitru Irimia, Editura Nicodim Caligraful, Mănăstirea Putna, 2016

Murărașcu, Dumitru, *Mihai Eminescu. Viața și opera*, Editura Eminescu, București, 1983

Nemoianu, Virgil, *Trilogia Romantismului*, volumul II, Editura Spandugino, București, 2013

Novalis, *Între veghe și vis. Fragmente romantice*, traducere de Viorica Niscov, Editura Humanitas, București, 2008

Papu, Edgar, *Existența romantică*, Editura Minerva, București, 1980

Popovici, D., *Romantismul românesc*, ediție îngrijită și note de Ioana Petrescu, Editura Albatros, București, 1972

Ștefănescu, Dorin, *Heliade necunoscutul. Ontologie și poetică*, Editura Paralela 45, Pitești, 2007

Tacciu, Elena, *Romantismul românesc. Momente și sinteze*, Editura Minerva, București, 1982

Tomoiașă, Radu, *Ion Heliade Rădulescu, Istoria filosofiei românești, I*, Editura Academiei, R.S.R., București, 1972

Vianu, Tudor, *Scriitori români, vol. I*, ediție îngrijită de Cornelia Botez, antologie, prefață și tabel cronologic de Pompiliu Marcea, Editura Minerva, București, 1970

Zamfir, Mihai, *Din secolul romantic*, Editura Cartea Românească, București, 1989

**UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ, FARMACIE, ȘTIINȚE ȘI TEHNOLOGIE
DIN TÂRGU MUREȘ
ȘCOALA DOCTORALĂ DE LITERE, ȘTIINȚE UMANISTE ȘI APLICATE**

ASPECTE ALE ROMANTISMULUI ROMÂNESC ÎN CONTEXT EUROPEAN

**CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:
PROF. UNIV. DR. DORIN ȘTEFĂNESCU**

**DOCTORAND:
BĂCAN LAURENȚIU-FLORIN**

TÂRGU MUREȘ

2021

CUPRINS

ARGUMENT.....	4
I. TRĂSĂTURILE GENERALE ALE ROMANTISMULUI EUROPEAN. UN TRIPLU CONTEXT	
1.1. Contextul istoric.....	7
1.2. Contextul ideologic.....	10
1.3. Contextul filosofic.....	14
II. PREROMANTISM ȘI ROMANTISM ÎN LITERATURA ROMÂNĂ	
II.1. Teme romantice românești, comune cu mișcarea europeană.....	17
II.2. Teme specifice literaturii române.....	27
II.3. Fundalul socio-istoric: asemănări și diferențe.....	36
III. FUNCȚIA IMAGINII ÎN MARILE MITURI ROMANTICE	
Introducere.....	39
III.1. Mitul iubirii.....	41
III.2. Mitul istoriei.....	45
III.3. Mitul morții.....	50
III.4. Mitul naturii.....	53
IV. INFLUENȚE ALE LITERATURII UNIVERSALE	
IV.1. Petrarchismul lui Gheorghe Asachi.....	57
IV.2. Lamartinismul lui Dimitrie Bolintineanu și Vasile Cârlova.....	65
IV.3. Lirica lui C. Bolliac.....	76
IV.4. Gr. Alexandrescu - între satirele voltairiene și meditațiile hugoliene.....	84
IV.5. I. Heliade Rădulescu și utopia grandiosului.....	98
IV.6. Poezia lui B. P. Hasdeu și vizionarismul hugolian.....	115

IV.7. V. Alecsandri - pastelul și balada.....	131
---	-----

V. JUNIMISMUL ȘI MIHAI EMINESCU

V.1. Influența filosofiei germane în creația eminesciană.....	145
---	-----

V.2. Accente kantiene în poezia lui Eminescu.....	155
---	-----

V.3. Hinduismul și budhismul via Schopenhauer.....	165
--	-----

V.4. Fantasticul în proza eminesciană.....	177
--	-----

V.5. Iubirea și meditația în lirica eminesciană.....	187
--	-----

VI. CONCLUZII.....	198
--------------------	-----

BIBLIOGRAFIA OPEREI	212
---------------------------	-----

BIBLIOGRAFIE CRITICĂ PRIMARĂ.....	216
-----------------------------------	-----

BIBLIOGRAFIE CRITICĂ SECUNDARĂ.....	219
-------------------------------------	-----

REZUMAT

Ca atitudine estetică manifestată de-a lungul vremii în domeniile cele mai variate ale activității umane, romantismul a reușit să cristalizeze o doctrină proprie, într-un mod relativ lent și într-o perioadă în care societatea era capabilă să-i ofere climate prielnice de dezvoltare și să îi accepte formele epice sau lirice noi. Indubitabila capacitate de a exterioriza artistic latura umană cu tot ceea ce se află mai bun, mai frumos și mai autentic în ea urmează cursul dezvoltării culturii, literaturii și artei europene, exhumând în peisajul literar, din imensitatea sunetului și culorii, nuanțele specifice și extrem de valoroase în același timp.

Teza are ca principal scop identificarea și poziționarea curentului romantic în perioada de timp specifică și evidențierea romantismului românesc în cadrul modelului european, cu o maximizare a performanțelor sale la nivel socio-cultural. De asemenea, se încearcă aici o identificare a elementelor de specificitate romantică, îndeosebi din punctul de vedere al imaginației, factor esențial în opera adepților romantismului, în raport cu existența reală și cu procedeele sau mijloacele de realizare artistică.

Structurată în cinci capitole, urmate de o secțiune dedicată concluziilor, teza reprezintă un efort de individualizare a marilor reprezentanți ai romantismului european, pentru a se observa diferite aspecte comune cu literatura noastră, cercetarea intenționând a oferi un traseu bine documentat, începând cu filiera germană, ca motor al curentului și terminând cu cea națională.

În capitolul întâi am acordat o atenție specială contextelor apariției curentului romantic, contexte istorice, ideologice și filosofice distincte, precum și varietății tematicii sale. De-a lungul capitolului al doilea, s-au identificat acele teme romantice românești, comune cu mișcarea europeană, în paralel cu cele specifice literaturii noastre. Astfel, manifestat ca mișcare axată pe vizionarism, sentiment, antiteze, integrarea cosmicului, sau cultivarea visului și a melancoliei, se disting aici influențele literaturii universale asupra operelor anumitor scriitori români, printre care i-am remarcat în ordine pe Gheorghe Asachi, Dimitrie Bolintineanu, Vasile Cârlova, Cezar Bolliac, Grigore Alexandrescu, Ion Heliade Rădulescu, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Vasile Alecsandri și bineînțeles pe ultimul mare romantic european — Mihai Eminescu.

Printre obiectivele cercetării se numără de asemenea identificarea elementelor de creație specifice romanticilor noștri, în raport cu cele ale unor scriitori europeni, care au avut o puternică

influență asupra scrierii din interiorul granițelor noastre. Astfel, am analizat poemul lui Asachi *Cătră Tibru*, poate cel mai reprezentativ pentru susținerea efectului pe care Petrarca l-a avut asupra operei asachiene, unde însuși scriitorul român face aluzie la „lira cea armonioasă” a lui Petrarca. În acest moment am subliniat ca și elemente comune celor doi apariția gingașului soare ce deșteaptă ceata de amorezați, dansul fiicelor lui Zeus – acele nimfe zvelte frumoase și pline de grație, corul păsărelelor, precum și deplina convingere a faptului că Asachi se va bucura veșnic de o călăuză în drumul său, atâta timp cât gândul îi va fi mereu îndreptat spre Cetatea eternă.

Ne-am propus deopotrivă verificarea unor observații de ordin teoretic a activității literare a lui Bolintineanu și Cârlova, doi romantici ce își vor manifesta interesul pentru epoca lor contemporană, pentru românită în accepție mitologică și pentru moarte, văzută fie ca sfârșit implacabil al ființei, fie ca trecere perpetuă a civilizațiilor, asemeni lui Lamartine și Hugo, a căror menire era de a-și înflăcăra poporul și de a-l îndemna spre emanciparea social-națională.

Astfel, în timp ce Bolintineanu creează în poezia românească a epocii sale cavalcade, imprecății și descrieri memorabile prin imaginile sonore și dinamice în care a experimentat valoarea muzicală a liricii populare, Cârlova își expune prin poemul de debut *Păstorul întristat* idila sa teocritiană, regăsită deja în poezia lui Lamartine – *L'isolement*. De asemenea am surprins transpunerea *lacului* lamartinian într-un registru al unei situații afirmative cu elanuri către infinit de către Bolintineanu, precum și accentul necunoscut, atmosfera și maniera unică de a vorbi despre dragoste, natură sau aspirație către ideal a lui Cârlova, asemeni lirismului profund al romanticului francez, Lamartine, un vizionar și elegiac tandru în același timp. Într-un astfel de registru, am corelat lirica protestatară a lui Cezar Bolliac, regăsită sugestiv într-o operă sub care se ascunde un suflet mereu revoltat, vulcanic și pătimaș. Reprezentative pentru acest registru am observat a fi poeme ca *Sonet la anul 1839*, *Sila*, sau *Cugetare*, a căror importanță am încercat să o evidențiem în subcapitolul IV. 3., intitulat *Lirica lui C. Bolliac*.

Tot în capitolul al treilea este urmărită și situarea lui Grigore Alexandrescu între satirele voltairiene și meditațiile hugoliene. Aici am cercetat latură lucidă a creației lui Alexandrescu, o latură rațională, satirizantă, vizibilă în satire, epistole sau fabule și prin care se evidențiază moravurile epocii privite veridic dintr-o perspectivă critică, egalitatea socială, unitatea de neam sau dreptatea socială. Dovedindu-se a fi un înfocat admirator al lui Voltaire, căruia îi și dedică câteva rânduri în poemul *Epistolă către Voltaire*, am căutat să remarcăm rolul pe care scriitorul francez îl are în opera alexandrescă, îndeosebi în inițiativa recunoașterii păcatului, în tendința

spre actul de a ucide, în respingerea pocăinței, sau în tendința spre ateismul care domină întreaga lui satiră, asemeni celei voltairiene. De asemenea, am trecut în registru inovațiile stilistice și prozodice moderne specifice preromantismului francez, anume meditația nocturnă, invocarea trecutului glorios, melancolia despărțirii de prieteni sau de locurile natale, precum și tristețea metafizică, inovații ce l-au apropiat în mare măsură pe Alexandrescu de bine cunoscutul scriitor Victor Hugo. Am reliefat în această secțiune spiritul vizionar al celor doi, care se reflectă oarecum în tematica acelor poeme ce-și propuneau evocarea poetică a originii și evoluției societății umane – *Legenda secolelor*, de Victor Hugo, respectiv *Cimitirul*, de Alexandrescu. Visul, mitul și exotismul celor două opere devin pretexte ale temelor epice a marilor poeme romantice.

Am considerat a fi absolut necesară în cercetarea noastră activitatea literară a lui Heliade, a cărui utopie a grandiosului am remarcat-o în poeme ca *Balada Sburătorul* și *Anatolida sau omul și forțele*. Aici, frumusețea descrierilor și emoția ce o transmit primii fiori ai dragostei încercați în adolescență de fetele ingenuie, respectiv încercarea de punere în scenă într-un mod original a uneia dintre cele mai importante părți ale Scripturii, *Facerea*, prin raportarea la îmbinarea filosofiei, religiei și politicii spre o reprezentare explicativă a apariției cosmicului și vieții universale au constituit dovada îndreptării lirismului heliadesc spre o tentație de apropiere a umanului de divin. Așadar, am supus cercetării în acest subcapitol încercarea autorului de a întruchipa în stil romantic o realitate pre-cosmică, neavând la îndemână decât resursele limbajului, cunoștințele filosofice și propria imaginație. În acest sens, s-a putut observa faptul că, în ceea ce privește spațiul spiritual, Heliade se arată a fi într-o acută și continuă luptă împotriva forțelor obscurului, văzute ca impediment în calea spre atingerea absolutului și idealității, deși clasate la nivel rațional ca fiind utopice. Totuși, am analizat și propensiunea viziunii sale spre ideile socialismului utopic și evanghelic ale epocii și filosofia hegeliană.

Înainte de a încheia capitolul al III-lea cu analiza pastelurilor și baladelor lui Alecsandri, am considerat a fi de trebuință cercetarea fină a vizionarismului hugolian regăsit în poezia lui Hasdeu, scriitor cu ajutorul căruia cultura noastră obține argumentele necesare punerii față în față cu cea europeană, pe care nu o copiam, ci ne măsuram cu ea, ceea ce am încercat în cele din urmă să confirmăm în acest subcapitol. De altfel, am urmărit și excelența aptitudinilor și capacitatea de a năzui departe și foarte sus, dincolo de limitele normalului sau posibilului, lipsa

de complexe și caracterul puternic ce îl fac pe Hasdeu să nu se îndoiască vreo clipă de valoarea produselor sale.

Am observat aici momentul în care versurile lui Victor Hugo din volumul de poezii *Ode și poezii diverse* stau mărturie în procesul de inspirație pe care acesta l-a avut asupra lui Hasdeu, acesta practicând un romantism negru ce alternează cu unul sentimental și care trimite în cele din urmă la dezvăluirea suferinței personale hugoliene. Nu în ultimul rând, asemeni unui adevărat militant al cultului religios, Hasdeu a sensibilizat prin intermediul adoptării ideologiei lui Hugo coarda spirituală a poporului nostru, în numele creștinismului.

Ultima parte a capitolului al treilea i-am dedicat-o marelui creator de pasteluri și balade, Vasile Alecsandri, poet al cărui rol în literatura română a fost dovedit de foarte multe ori de-a lungul vremii, până a dobândi titlatura de bard al poeziei românești. În acest sector am urmărit bogăția și valoarea certă a operei alecsandriene, meritul său de a crea un Univers al armoniei și al ciclurilor firești ale naturii, Univers pentru a cărui definire va introduce un termen nou, anume pastelul, cel ce va da o formă concretă unei tendințe ce exista dinainte în poezia românească în operele lui Asachi, Bolliac sau Alexandrescu. De asemenea, am autentificat talentul lui Alecsandri, care l-a propulsat în fruntea autorilor ce au valorificat caracteristicile poporului român și căruia i-a dedicat colecția de Poezii populare, pentru a demonstra rezultatul de succes al îmbinării narațiunii cu vorbirea directă, fapt capabil să confere acea oralitate a textului, atât de prezentă și de semnificativă pentru specificul popular.

Fiind unul dintre cei mai de seamă romantici ai Europei, lui Mihai Eminescu i-am dedicat un capitol separat, anume capitolul al patrulea, în care atenția deosebită se va concentra asupra activității sale literare, în special în ceea ce privește influența pe care a avut-o în creația sa contactul cu filosofia germană. Am urmărit apoi și în ce proporție apar la Eminescu unele forme și procedee discursive din gândirea lui Kant, felul în care acestea sunt marcate, dar și originile judecăților filosofice eminesciene, resimțite fără îndoială în cugetările lui Arthur Schopenhauer.

Întrucât descrierea marilor taine ale sufletului este una dintre cele mai mari provocări, personalitatea filosofică a lui Mihai Eminescu s-a valorificat prin capacitatea sa de a stabili punți de contact între culturi diametral opuse la prima vedere, fapt care ne-a determinat să selectăm și să analizăm din corpusul ales înclinația lui Eminescu spre două dintre culturile religioase esențiale ale vremii, hinduismul și budhismul, pe aceeași rută schopenhaueriană. În mod analog, am preluat în analiza noastră proiecția fantasticului lui Eminescu atât în preocupările sale

teoretice, cât și în proza sa, unde am încercat să dezvelim acel Univers fantastic specific strălucirii luceafărului, un Univers însă, după cum am arătat, rupt parcă din realitatea obiectivă și populat de oameni simpli, ale căror trăiri romantice nu se pot satisface pe deplin, decât prin iubire. Pentru investigarea poeziei eminesciene din punctul de vedere al tipologiei sale sufletești, am apelat la o analiză fină a visului, ca și coordonată sensibilă a existenței sale în felul său de a gândi și a simți. Am luat aici în discuție anumite aspecte ale visului, aspecte ce denotă funcțiile și rolul acestuia în opera eminesciană: calitatea sa de temă majoră a operei, de mijloc de acces spre tărâmul fantasticului și ocultismului sau mod de înțelegere a propriei existențe și a propriei meniri, până la concluzia finală a scriitorului, anume ideea că de fapt „viața-i vis”, în întregul său. Am încercat să corelăm observațiile legate de însemnătatea visului în viața lui Eminescu cu cele privind modul în care, în viziunea eminesciană, omul simplu, autentic poate trece dincolo de porțile visului, în locuri în care sentimentele, cugetările și iubirea pot căpăta proporții. Astfel, am preluat în analiza oniricului eminescian nuvelele Sărmanul Dionis, Avatarii faraonului Tlă și Cezara, povestea Făt-Frumos din lacrimă, și povestirile Moș Iosif, Umbra mea și Archaeus, îmbinând aspectele teoretice cu cele filosofice și subliniind ideea conform căreia visul constituie pentru marele nostru romantic o modalitate de coborâre până către originile lumii, sau de sugerare a necuprinsului.

Ultima parte a tezei este dedicată considerațiilor finale, în care se urmărește pe rând faptul că:

- a) poate în mod exagerat, identitatea națională, respectiv ideea de stat național s-au construit în nucleul curentului romantic, în special pe linia germană;
- b) văzut ca unul dintre cele mai importante evenimente istorico-culturale ale vremii, romantismul nu a fost nici doar eveniment politic, nici doar conflict de influențe, nici doar un punct de pornire a dezvoltării tehnologiei, literaturii sau artei, ci toate acestea la un loc;
- c) neacceptând decât individualitatea, romanticul va evada în cele din urmă din realitate prin vis sau somn și va acorda o deosebită atenție sentimentelor umane, cu predilecție celor interioare armonizate prin intermediul naturii ocrotitoare și participative;
- d) cheia regăsirii armoniei și a fericirii umane se află sub comandamentul divin al mitului, care, dacă s-ar pierde, elementele ce stau la baza tihnei umane nu vor mai putea fi restaurate;
- e) atât din spațiul estic, cât și din cel vestic, asupra viziunilor și convingerilor pe care le aveau romanticii români, se pot deduce o serie de elemente ce ghidează intuitiv cititorul spre reflecții

din operele unor scriitori importanți, din afara granițelor țării noastre, ca Petrarca, Lamartine, Voltaire, Schopenhauer, Hegel sau Hugo;

f) Eminescu va rămâne un melancolic ce nu va cunoaște niciodată iubirea pământească, drama eului său fiind transpusă sub chipurile eroilor săi, care vor trece de la decizie la reflecție, de la șăgălnicie la melancolie.

Despre această epocă pare să se fi spus deja totul, însă definițiile academice încercate, explicațiile zorite legate de anumite percepții mitice sau pendularea oamenilor vremii între revoluții și utopii par deopotrivă insuficiente pentru a o îngrădi în curtea restrânsă a anumitor reguli literare și artistice. Reali și fantastici, prin melancoliile și utopiile lor, oamenii acelui ev au impus un nou ritm societății, creând o lume modernă, reflectată de figurile unor elite sau mituri urbane. Europa romantică devenise pesemne un imens mozaic al peisajului și revoluției culorilor.

Am ales pentru cercetare această temă din mai multe motive. Pe lângă dorința de perfecționare în domeniul filologiei, în special pe linia literaturii (domeniu care m-a captivat dintotdeauna), mai există și voința de dezvoltare a propriei sensibilități artistice, care consider eu că are ca motor principal fantezia și imaginația, elemente specific romantice de altfel, alături de un spirit critic capabil de a-l determina pe cititor să observe și să înțeleagă frumosul regăsit în literatură și în armonia cadrului natural.

Am folosit în teza de față anumite referințe bibliografice, dintre care menționez cu precădere următoarele:

BIBLIOGRAFIA OPEREI

Alecsandri, Vasile, *Pasteluri și legende*, Editura Minerva, București, 1973

Asachi, Gheorghe, *Opere: Scrieri în versuri*, vol. I, Editura Hyperion, Craiova, 1991

Dimitrie Bolintineanu, *Florile Bosforului. Legende istorice*, colecția Cartea de acasă, Editura ERC PRESS, București, 2010

Bolliac, Cezar, *Opere*, Ediție, note și bibliografie de Andrei Rusu, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1955

Cîrlova, Vasile, *Ruinurile Târgoviștii*, Editura Scrisul românesc, Craiova, 1975

Eminescu, Mihai, *Poezii*, antologie alcătuită de Virgiliu Ene, prefată de Zoe Dumitrescu Buşulenga, Editura Albatros, Bucureşti, 1973

Hasdeu, Bogdan, Petriceicu, *Poezii. Micuţa. Ursita*, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1960

Victor Hugo, *Legenda secolelor*, antologie, traducere şi note de Ionel Marinescu, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1969

Lamartine, Alphonse, *Opere II*, traducere de Ion Heliade Rădulescu, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1968

Petrarca, Francesco, *Sonete*, traducere de Lascăr Sebastian, Editura Tineretului, Bucureşti, 1959

Rădulescu, Ion, Heliade, *Versuri şi proză*, Editura Minerva, Bucureşti, 1972

Voltaire, *Candid sau optimismul*, traducere de Al. Philippide, Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, 1968

BIBLIOGRAFIE CRITICĂ

Béguin, Albert, *Sufletul romantic şi visul*, traducere de Dumitru Țepeneag, Editura Univers, Bucureşti, 1998

Călinescu, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Minerva, Bucureşti, 1982

Călinescu, G., *Viaţa lui Mihai Eminescu*, Editura Litera, Chişinău, 1998

Cornea, Paul, *Originile romantismului românesc*, Editura Minerva, Bucureşti, 1972

Dumitrescu-Buşulenga, Zoe, *Eminescu şi romantismul german*, ediţie îngrijită de Dumitru Irimia, Editura Nicodim Caligraful, Mănăstirea Putna, 2016

Murăraşcu, Dumitru, *Mihai Eminescu. Viaţa şi opera*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1983

Nemoianu, Virgil, *Trilogia Romantismului*, volumul II, Editura Spandugino, Bucureşti, 2013

Novalis, *Între veghe şi vis. Fragmente romantice*, traducere de Viorica Niscov, Editura Humanitas, Bucureşti, 2008

Papu, Edgar, *Existenţa romantică*, Editura Minerva, Bucureşti, 1980

Popovici, D., *Romantismul românesc*, ediţie îngrijită şi note de Ioana Petrescu, Editura Albatros, Bucureşti, 1972

Ștefănescu, Dorin, *Heliade necunoscutul. Ontologie și poetică*, Editura Paralela 45, Pitești, 2007

Tacciu, Elena, *Romantismul românesc. Momente și sinteze*, Editura Minerva, București, 1982

Tomoiață, Radu, *Ion Heliade Rădulescu, Istoria filosofiei românești, I*, Editura Academiei, R.S.R., București, 1972

Vianu, Tudor, *Scriitori români, vol. I*, ediție îngrijită de Cornelia Botez, antologie, prefață și tabel cronologic de Pompiliu Marcea, Editura Minerva, București, 1970

Zamfir, Mihai, *Din secolul romantic*, Editura Cartea Românească, București, 1989

Subsemnata, **Fișcă-Pop Andreea Marcela**, traducător autorizat de către Ministerul Justiției cu autorizația nr. 36307, certific exactitatea prezentei traduceri cu textul înscrisului care mi-a fost prezentat.

The undersigned, **Fișcă-Pop Andreea Marcela**, professional translator No. 36307, I hereby certify that this is an accurate translation of the document presented to me.

Traducător autorizat

Translator

